

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กะลามะพร้าวเป็นวัสดุท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับคนไทยมาช้านาน หาได้ง่าย โดยครั้งแรกได้นำมาใช้เป็นภาชนะสำหรับใส่อาหารเช่น กระบวยตักน้ำ ทัพพี ตะหลิว จาน ชาม ต่อมาจึงมีการพัฒนารูปแบบและหน้าที่ใช้สอยให้มีความหลากหลายขึ้น ผู้ผลิตที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถนำกะลามะพร้าวมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้ประเภทต่างๆ ได้หลากหลายอีกทั้งยังสามารถที่จะสร้างงานและก่อให้เกิดรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกะลามะพร้าว จัดเป็นงานหัตถกรรมประเภทหนึ่งที่ใช้เศษวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นมาสร้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในอดีตชาวเชียงใหม่ได้มีการนำเอากะลามะพร้าวมาใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนต่างๆ เช่น กระบวยตักน้ำ ขันตักน้ำ ตะหลิว ทัพพี พานใส่ดอกไม้ (รัชณี จิตตวานิช, 2532, หน้า 22) หรือเครื่องดนตรีพื้นเมืองของทางภาคเหนือก็สามารถนำกะลามะพร้าวมาประดิษฐ์ ซึ่งมีเสียงที่ไพเราะ ไม่ว่าจะเป็น สะล้อ ซอ และพิณเป็ยะซึ่งหาได้ยากมาก

ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวเหล่านี้ ได้มีการพัฒนารูปแบบและลวดลายการตกแต่งที่สวยงามประณีตมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆออกมาเพื่อสนองต่อความต้องการมากขึ้น ผลิตภัณฑ์ประเภทหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวมีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากกะลามะพร้าวแต่ละลูกจะมีลวดลายที่สวยงามแตกต่างกันไปและต่อมามีการพัฒนาในด้านประโยชน์ใช้สอยเพิ่มมากขึ้น โดยมีการประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับ เครื่องตกแต่งและของใช้ รวมถึงของที่ระลึกต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับวัสดุเหลือใช้ที่มีค่าน้อยกลายเป็นงานหัตถกรรมที่มีราคาและคุณค่าเป็นที่ต้องการแก่บุคคลทั่วไป

จังหวัดเชียงใหม่ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของแหล่งงานหัตถกรรมทางภาคเหนือ ไม่ว่าจะเป็นงานไม้แกะสลัก งานกระดาษสา งานผ้าทองานเครื่องเงินและงานหัตถกรรมอื่นๆ โดยมีการนำเอางานหัตถกรรมมาตกแต่งเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม มีความสวยงามเป็นการเพิ่มคุณค่าผสมผสานกับวัฒนธรรมร่วมกันเกิดผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบและมากประโยชน์ใช้สอย เช่นการนำเอาผ้าทอพื้นเมือง ผ้าไหมและผ้าฝ้าย มาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้า เป็นของใช้ภายในบ้านเช่น

ชุดเครื่องนอนที่สวยงาม โดยนำเอากะลามะพร้าวมาประดิษฐ์เป็นกระดุมที่มีรูปแบบหลากหลาย ลูกปัด หรือการร้อยพรในเทศกาลต่างๆก็ได้นำเอาวัสดุจากกะลามะพร้าวมาประดับตกแต่งจนได้รับความนิยมทั้งจากลูกค้าชาวไทยและลูกค้าชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก อีกทั้งมีการสนับสนุนทั้งทางภาครัฐและนักออกแบบสินค้าไทยประเภทต่างๆ ร่วมกันรณรงค์ในการที่จะนำเอาผลิตภัณฑ์ที่สามารถทำได้ในประเทศ มาใช้เพิ่มขึ้นทำให้กระแสดความนิยมในการใช้สินค้าไทยเพิ่มมากขึ้น การเลือกใช้สินค้าไทยที่ผลิตจากวัสดุเหลือใช้ คนไทยจำนวนไม่น้อยที่หันมาใช้สินค้าไทย ทำให้งานหัตถกรรมหลายๆประเภทรวมทั้งงานหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวมีความก้าวหน้าไปมาก กอปรกับหน่วยงานราชการในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมด้านการผลิตสินค้างานหัตถกรรมต่างๆ และสนับสนุนให้คนไทยใช้สินค้างานหัตถกรรมเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนให้มี โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ การจัดงานหัตถกรรมตามสถานที่ทางราชการและเอกชนต่างๆอย่างสม่ำเสมอ การรณรงค์ให้มีการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าไทย การใช้สินค้าหัตถกรรมไทย เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และการสร้างงาน สร้างรายได้แก่กลุ่มผู้ผลิตงานหัตถกรรมที่เป็นคนไทย

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเมืองที่มีความเจริญเป็นอันดับสองของประเทศรองจากกรุงเทพ มีความพร้อมในหลายๆด้าน โดยเฉพาะงานด้านหัตถกรรมประเภทต่างๆ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากกะลามะพร้าว เป็นงานหัตถกรรมประเภทหนึ่งที่มีความพร้อมสูง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวัตถุดิบที่สามารถหาซื้อได้ง่ายในชุมชน ตลาดสด ตัวอย่างในปี พ.ศ.2529-2530จังหวัดเชียงใหม่มีการนำมะพร้าวมาใช้ทั้งการอุปโภคและบริโภคเป็นจำนวนถึง 9,840,000 ผล(กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2535, หน้า6)ทำให้มีวัสดุเหลือใช้จำพวกกะลามะพร้าวเป็นจำนวนมาก ความสามารถของช่างในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีฝีมือในงานด้านหัตถกรรมหลายแขนงเช่น ช่างเงิน ช่างไม้ ช่างเงิน ช่างปั้นหม้อ ช่างทอผ้า ช่างทำร่ม สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาหลากหลายสวยงาม ฝีมือประณีตคงจะเห็นได้จาก ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมที่ผลิตออกมาหลายประเภทเป็นที่ยอมรับในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตลอดจนความพร้อมด้านตลาดในจังหวัดที่มีตลาดรองรับสินค้าอยู่หลายแห่งด้วยกัน เช่นหมู่บ้านหัตถกรรมบ้านถาว อำเภอสันกำแพง หมู่บ้านหัตถกรรมร่มบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพงและศูนย์การค้าไนท์บาซาร์ อำเภอเมือง ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้างานประเภทหัตถกรรมแทบทั้งสิ้น

ดังนั้นการนำเอาวัสดุเหลือใช้จากธรรมชาติเช่นกะลามะพร้าวมาผลิตเป็นงานหัตถกรรมหลากหลายรูปแบบโดยกระจายกันตามพื้นที่ต่างๆในจังหวัดเชียงใหม่ การผลิตสินค้าหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวจะมีรูปแบบและวิธีการผลิตที่แตกต่างกันไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดการพัฒนาสินค้าให้มีรูปแบบที่หลากหลายและสวยงามแตกต่างกันออกไปทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายรูปแบบ ผู้ที่สนใจสามารถเลือกหาได้ตามความต้องการ

ส่งผลให้เกิดค่านิยมในการใช้สินค้าไทย และเป็นช่องทางในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนที่ผลิตได้อีกทางหนึ่ง ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนตลอดจนช่วยผู้ที่มีรายได้น้อยในระดับรากหญ้าสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งยังเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงได้อีกทางหนึ่ง

การดำเนินธุรกิจนั้นมีปัจจัยหลายอย่างซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป การจัดการอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ในการดำเนินธุรกิจหากมีการจัดการที่ดี การดำเนินงานด้านต่างๆอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต หากแต่ในทางตรงกันข้ามการดำเนินธุรกิจไม่มีการจัดการอาชีพที่ดีและการทำงานอย่างไม่มีระบบ จะทำให้เกิดปัญหาตามมาแก้ไขได้ยาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาในเรื่อง การจัดการอาชีพงานหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางในการประกอบอาชีพ หัตถกรรมจากกะลามะพร้าว ให้เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจอีกทั้งเป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นการรักษามรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาแนวทางในการประกอบอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร
 - 1.1 กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพหัตถกรรมผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
 - 1.2 กลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว
 - 1.3 หน่วยงานของรัฐที่ให้การสนับสนุนอาชีพหัตถกรรม
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 2.1 การจัดการอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ สภาพข้อมูลพื้นฐานความเป็นมา ระยะเวลา แรงจูงใจ สภาพแวดล้อมของผู้ประกอบอาชีพ วิธีการจัดการด้านการผลิต ด้านการตลาด ความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว
 - 2.2 การส่งเสริมการประกอบอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว
 - 2.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

2.2.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว

2.3 แนวทางการประกอบอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว ในจังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการอาชีพ หมายถึง วิธีการบริหารจัดการในอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการวางแผนดำเนินงาน ด้านการผลิต และการตลาด

แนวทางการประกอบอาชีพ หมายถึง ทิศทางการดำเนินการประกอบอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวในจังหวัดเชียงใหม่

หัตถกรรมจากกะลามะพร้าว หมายถึง ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่ทำจากแรงงานของคน โดยการนำเอากะลามะพร้าวมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลการจัดการอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวในจังหวัดเชียงใหม่
2. แนวทางการประกอบอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวในจังหวัดเชียงใหม่